

Нови председник САД: нада у Обаму или обману?

Пише: Саша Гајић
среда, 05 новембар 2008 21:12



Да се у тешким и кризним ситуацијама људи чешће опредељују ка ономе који им убедљивије обећава наду изласка из недаћа и промене на боље, без обзира да ли је могућност испуњења тих очекивања стварно основана, потврђују и резултати управо одржаних, 44-тих по реду америчких председничких избора. Медијски супериорнији и демагошки вештији демократски кандидат Барак Обама однео је очекивану победу над противкандидатом Мек Кејном управо на овој нади, о чему сведочи и његово синоћно обраћање еуфоричној маси присталица у чикашком Грант парку.

Нада у доношење промена, у Обаином случају, заснивала се на две велике предности демократског кандидата – на изразитој непопуларности Бушове администрације и застрашујућим размерама економске кризе која се, у очима бирача, пре свега ставља на терет републиканцима. Сама чињеница да као први афроамерички мешанац у Белој кући Обама симболизује новину, отвара је шансу маркетиншкој кампањи да на том основу експлоатише лајт-мотив промене. Са вештим пропагирањем сопствене компетентности да се на начин другачији од досадашњег носи са (пре свега економским) проблемима друштва, Обама се показао успешнијим у придобијању пауперизованих слојева којима углавном припадају, да то не превидимо, бројне мањине којима је он, свакако, ипак био ближи од републиканског противкандидата. Расне симпатије и афирмативно кокетирање демократа са религијом избиле су републиканцима иницијативу коју су на овом пољу имали у претходној деценији и привукле мањинске, односно мањинско-религиозне заједнице према ономе кога су доживели као „свог“ кандидата, што је довело до већинског опредељивања ових слојева друштва за Обаму. Обама је добио подршку двотрећинске већине изашлих афро и латиноамеричких гласача, као и убедљиву подршку нових, младих гласача који су гајили јак анимозитет према Бушу и републиканцима, а који су први пут стекли и искористили своје право да учествују на изборима. Међу крајње либералним, „јапи“ слојевима на обе обале САД, подршка Обама је била ионако чврста, а међу медијском елитом и звездама, готово монолитна.

Мек Кејн, са друге стране, ни поред тежњи да се отклони и представи као умерено, средње решење које такође нуди промене у односу на претходних осам година, није успео да се довољно дистанцира од Бушове администрације и њених учинака. Томе је допринела и снажна негативна кампања демократа која није пропуштала прилику да прикаже повезаност републиканца Мек Кејна и непопуларног одлазећег председника. Предност Мек Кејновог спољнополитичког искуства, која је дала замах поправљању његовог рејтинга само у данима сукоба на Кавказу, убрзо је пала у други план са ескалацијом финансијске кризе чије се обуздавање (за 60% бирача) наметнуло као императив на овим изборима.

Обамина превага у „swing states“ □

Нови председник САД: нада у Обаму или обману?

Пише: Саша Гајић

среда, 05 новембар 2008 21:12

Разлика у броју освојених гласова (Обама 52%; Мек Кејн 47%) ипак није толико велика као што су указивала последња предизборна истраживања (CNN 52%-44%, Gallup 55%-44% , Real Clear Politics 52%-44,2%). То значи да је у завршним данима кампање Мек Кејн донекле успео да смањи процентуалну разлику у гласовима унутар изборног тела, али да је Обамина надмоћ у броју електорских гласова остала убедљива (према пројекцијама CNN, на основу 94% до сада пребројаних гласова, добио је 338 електорских гласова, а Мекејн 163).

Темељ Обамине победе лежи у освајању превласти у кључним „превртљивим државама“ – Охају (52%-46%), Флориди (47%-45%) и Пенсилванији (52%-46%). Захваљујући гласовима афро и хиспаноамериканаца, младе популације и економски угрожених радничких слојева, Обама је тамо освојио драгоцених 58 електорских гласова. У односу на претходне изборе, Обама је успео и да за демократе „поврати“ савезне државе Ајову и Нови Мексико, као и да однесе победу у неколико држава у којима су деценијама преовладавали републиканци (Невада, Вирџинија), односно да се бројчано знатно приближи републиканцима у државама у којима је изгубио (нпр. Аризона, Монтана). Тако се на електоралној мапи САД одиграла значајна промена. Сада су обе обале (са изузетком Јужне Каролине и Џорџије) готово потпуно у превласти демократа, као и област око Великих језера, док се у средишњем, и даље доминантно републиканском делу САД, дешава постепено јачање демократа: од западне обале ка центру континентале масе, као и од Великих језера дуж канадске границе.

Разлози за нови изглед електоралне мапе су вишеструки – социјална, културна и расна кретања структуре становништва у „освојеним“ областима успешно је циљана самим одабиром Обаме за кандидата, али и темама које су се, са одвијањем економске кризе и посртањем републиканаца под баластом Бушове, често катастрофалне политике, наметале тако да су погодиле Обабином лајтмотиву о нужним променама. Ако се томе дода већа мотивисаност активиста демократа, рекордна средства уложена у кампању (двоструко већа него нпр. 2000. године), заинтересованост гласача услед озбиљности општедруштвене ситуације (после 1920. године изашло је први пут рекордних око 64 % бирача, или за 15 милиона више него пре четири године), превласт демократа у медијима, нарочито електронским (здушна подршка celebrities Обама) – на телевизији и интернету, садашњи изглед електоралне мапе само просторно одсликава интензитет тежњи ка неопходним, крупним променама и раскиду са Бушовом ером.

Између чега је бирала Америка, и шта је добила?

Историјски значај председничких избора 2008. године засигурно више лежи у приликама

у којима су се одиграли него у самим кандидатима и њиховим програмима за које су се опредељивали гласачи. Уствари, у незапамћеним околностима истовременог учешћа у два неуспешна рата (Ирак и Авганистан), културно-идеолошких подела („две Америке“), галопирајуће економске кризе и готово плебисцитарног уверења да се земља креће у погрешном правцу, жеља за променом је и одлучила изборе, али и заслепила и америчку, као и светску јавност да уочи какви су заиста кандидати између којих се бирало, односно, да се види шта они стварно и хоће и могу да ураде, шта је само оно шта они причају, а на шта се „пројектују“ сопствене наде. У том смислу, симптоматичне су и реакције страних држава и њихових политичких елита (пре свега у Европи) према америчким изборима, које као да су такође подлегле истим надама као и амерички гласачи, све у жељи да се, са слепим уверењем да су крупне промене на боље заиста лако оствариве, потисну тамне слутње. Промене које заправо треба да поврате нарушену слику о моћној, демократској Америци и њеној позитивној лидерској улози, и „врате историју“ на очекивани колосек из кога се, очигледно, исклизнуло. То се могло лако уочити у току изборне ноћи и на српским медијима, где су се, због извесности исхода избора, овдашњи медијско-политички посленици просто утркивали не само у свом лоше прикирвеном удвориштву према очекиваном победнику, већ и у свом набеђеном оптимизму да ће, мада је нама у спољнополитичком смислу мање-више исто која ће се администрација уселити у Белу кућу, „нада у промене“ уродити и њеним остварењем.

Гласачи се на изборима, пре свега, опредељују за представе о кандидатима које им се нуде, а које они мере кроз призму својих жеља и надања. Амерички гласачи су се, уствари, на овим изборима опредељивали између представа ка жељеним променама мимо или против Бушовог наслеђа. Ту чињенице да је један кандидат био тамнопут, а други поприлично стар, да је један атипични демократа, а други атипични републиканац, нису биле пресудне, већ само онолико битне колико су могле да се уклопе у општа надања. Анимозитет према Бушу и погодицији имиџ „доносиоца промене“ превагнуо је јасно у корист Обаме. Но, једно је имиџ, а нешто сасвим друго могући стварни политички потези. Дати маневарски простор за политичко деловање и стратешко одношење и према економским и спољнополитичким приоритетима између два противкандидата уопште није био битно различит. Остала питања, укључујући и она где су постојала крупнија размимоилажења, ионако су била бачена у засенак.

И Обама и Мек Кејн су, из различитих идеолошких перспектива, уствари, ишли ка истој, умерено-обједињавајућој политичкој позицији која је водила ка истим „системским“ понашањима. Разлика између њих постојала је у приступу и темпераменту, укључујући и јасну генерацијску разлику. Обама јесте слаткоречивији, неодређенији, медијски атрактивнији, својом политичком аморфношћу и демагогијом подобнији да наизглед лако превазилази разлике и изврдава опредељивање које води поделама и поларизацијама. Мек Кејн, пак, јесте самосвојни, тврдоглави „политички ован“, искусан, али на заласку каријере, истовремено умеренији по неким ставовима од „тврдих“ републиканаца, али и

Нови председник САД: нада у Обаму или обману?

Пише: Саша Гајић

среда, 05 новембар 2008 21:12

толико борбен да буди зебњу да не постоји рат у кога не би желео да се укључи и даље га ескалира. Ипак, обзиром да и један и други имају залеђе у естаблишменту који се из темеља љуља и који, због самоодржања, диктира нужно кретање укупне америчке политике у правцу преваљивања терета економске кризе изнутра на рачун грађана, а споља на рачун других држава, као и на „извоз“ сопствене друштвене нестабилности на друга друштва, разлика у вођењу политике и у случају другачијег исхода избора не би била значајна, већ би се више радило о различитим стиливима. У економској сфери Обама ће се лакше окренути социјалној демагогији и економско незадовољство покушати надоместити решавањем расних и културних проблема, док ће се спољнополитичка оријентација, уз више дипломатских обланди, под палицом Бајдена одвијати по рецепту мултилатералног „демократског концерта“ иза кога и идејно и практично стоји Бжежински чија је ратоборност, ипак, знатно већа и чувенија од Мек Кејнове. Да је било изгледно да победи, Мек Кејн би имао више идеолошких проблема са економским државним интервенционизмом и социјалном демагогијом, док би спољнополитичке активности и њени приоритети били директније исказани, неувијенији и мање мултилатерални. Није тешко закључити да је управо из ових разлога (а у датим околностима) Обама представљао погоднији избор за председника „који мора да уради оно што мора да се уради“, тим пре што је успео да придобије подршку и најсиромашнијих и најбогатијих слојева друштва.

Нада у промене представља повољан ветар у једра док је јака, али зато, када спласне, то се јако и брзо очитује. Обама ће се, сигурно свестан тога, потрудити да одржи ову наду што је дуже могуће, да своје потезе вуче тако да не угуше надања пре времена, јер ће уместо Обаме, брзо бити препознат као – обмана. Како су се, кроз опонашање имица Мартина Лутера Кинга, на Обаином случају обистиниле Кингове жеље да се у САД на људе више не гледа на основу боје њихове коже већ њиховог карактера, тек ће будуће одлуке новог америчког председника бити те који ће показати о каквом се карактеру заиста ради и у кога су амерички гласачи положили своје наде.